

KIHELKONNA LASTEAIJA õppekava

I. peatükk **Üldsätted**

1. Kihelkonna lasteaia õppekava on osa Kihelkonna Kooli õppekavast.
2. Kihelkonna lasteaia õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis on koostatud riikliku õppekava alusel.
3. Kihelkonna lasteaia õppekava on koostatud ja arendatud kõikide lasteasutuse pedagoogide osalusel ning kaasatud on sellese protsessi vanemaid.
4. Kihelkonna lasteaia õppekava läbinule annab lasteasutus välja sellekohase õiendi.
5. Kihelkonna lasteaia õppekava määrab kindlaks:
 - lasteasutuse liigi ja eripära;
 - õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti;
 - õppe- ja kasvatustegevuse korralduse (päevakava koostamise põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise perioodi pikkus), sealhulgas suveperioodil;
 - lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korralduse;
 - erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korralduse;
 - lapsevanematega koostöö põhimõtted, sealhulgas korralduse;
 - õppekava uuendamise ja täiendamise korra.

II. peatükk **Lasteasutuse liik ja eripära**

6. Kihelkonna lasteaed on munitsipaallasteaed kuni seitsmeaastastele lastele ja on Kihelkonna Kooli (lasteaed-põhikool) struktuuriüksus.
7. Kihelkonna lasteaias on moodustatud 1 liitühm, kus on koos 1,5 kuni 7-aastased lapsed.
8. Lasteaed – põhikooli hoolekogu ettepanekul ja lapse arenguks vajalike tingimuste olemasolu korral saabvallaavalitsus suurendanud laste arvu liitühmas 20-ni.
9. Kihelkonna lasteaias toimub õppe- ja kasvatustegevus eesti keeles.

10. Planeeritud õppe- ja kasvatustegevuste arv nädalas:

esmaspäev	teisipäev	kolmapäev	neljapäev	reede
1.Keel ja kõne 2.Liikumine 3.Lugemine ja kirjutamine	1.Matemaatika 2.Kunst 3.Liikumine	1.Kunst 2. Keel ja kõne 3.Muusika	1. Keel ja kõne 2. Kunst 3. Liikumine	1. Kunst 2. Muusika

III. peatükk

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

10. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

11. Lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

- 1) lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
- 2) lapse tervise hoidmine ja edendamine ning liikumisvajaduse rahuldamine;
- 3) lapse loovuse toetamine;
- 4) mängu kaudu õppimine;
- 5) humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- 6) lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
- 7) lapsele turvatunde, eduelamuste tagamine;
- 8) üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
- 9) kodu ja lasteasutuse koostöö;
- 10) eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ning teiste kultuuride eripäraga arvestamine.

Lapse arengu toetamine lasteasutuses on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteaed-põhikooli direktor.

12. Õppe- ja kasvatustegevuse üleehitamise aluseks on alljärgnev õpikäsitlus:

- 1) Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms

kaudu.

2) Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, terviseseisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad.

3) Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.

4) Õppe- ja kasvatustegevuses luuakse tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

- kavandada oma tegevust, teha valikuid;
- seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

13. Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdcondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti esitatakse seitsmes valdkonnas (edaspidi *valdkond*):

- mina ja keskkond;
- keel ja kõne;
- matemaatika;
- kunst;
- muusika;
- liikumine.

1) Valdkond *Mina ja keskkond*

1.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Mina ja keskkond* on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

1.2 Valdkonna *Mina ja keskkond* sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldnimelikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

1.3 Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Mina ja keskkond*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- 2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- 3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- 4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema;
- 5) suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

1.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti valdkonnas *Mina ja keskkond*:

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused
1) vastab õigesti küsimustele, kas ta on poiss või tüdruk ja teab oma nime;	1) ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime, vanuse;	1) teab oma nime, vanust ja sugu;	1) oskab end tutvustada;	1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms;
2) nimetab pereliikmeid : õde, vend, ema, isa;	2) teab pereliikmete nimesid;	2) teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi;	2) teab pere traditsioone;	2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;

3) asetab töövahendid kokkulepitud kohta;	3) matkib lihtsamaid töövõtteid ja nimetab pereliikmete koduseid toimetusi;	3) oskab nimetada vanemate ameteid;	3) kirjeldab üldtuntud elukutseid ja loetleb nende juurde kuuluvaid töövahendeid;	3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
4) teab Eesti lippu;	4) oskab nimetada Eesti lipu värve;	4) teab oma rahvust ja keelt;	4) teab lipu värvide tähendust, rahvuslindu, -lille, -looma ja -kivi	4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
5) nimetab ja näitab kehaosi;	5) tunneb oma keha (pea, käed, jalad jne.)	5) teab poiste ja tüdrukute sarnasusi ja erinevusi;	5) oskab nimetada sarnasusi ja erinevusi kaaslastel;	5) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;
6) teab une, söömise vajalikkust;	6) teab, mis on tervisele kasulik;	6) nimetab tervist hoidvaid tegevusi;	6) teab milline tegevus või käitumine kahjustab tervist;	6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
7) teab, et võõrastega ei minda kaasa;	7) teab tegevusi, esemeid, mis on ohtlikud;	7) oskab kaaslast eemale hoida ohtlikest olukordadest;	7) teab millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides;	7) julgeb keelduda (ühis)tegevusest, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;
8) teab söömise, joomise, puhtuse vajalikkust.	8) teab, kuidas levivad haigused ja pisikud, kuidas vältida;	8) teab inimtegevuste ohtudest ümbritsevale keskkonnale;	8) teab tervisliku eluviisi põhimõtet ümbritsevas keskkonnas;	8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
9) teab enda pesemise vajalikkusest, saab lihtsamate toimingutega ise hakkama;	9) saab aru, kui on vaja hügieeni eest hoolt kanda, teeb seda iseseisvalt;	9) on omandanud korra-, eneseteenindamise ja hügieeni-harjumused;	9) on iseseisev eneseteenindamisel, valib riietuse vastavalt ilmastikule;	9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;

10) mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks;	10) teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta;	10) oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodus, jm;	10) mõistab, et joogivett ja elektrit tuleb kokku hoida;	10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
11) tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest	11) oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud;	11) oskab nimetada kodukoha olulisemat veekogu-jõgi;	11) oskab nimetada tuntumaid taimi, seeni, loomi;	11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
12) mõistab öö ja päeva rütmi, teeb vahet pimevalge, soe-külm;	12) eristab ning nimetab ööd ja päeva; tunneb aastaaegu ja nende tunnuseid;	12) oskab nimetada aastaegadele iseloomulikke nähtusi;	12) oskab nimetada aastaaegu ja neid iseloomustada;	12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
13) teab, et taim ja loom vajavad kasvamiseks vett;	13) teab, et taim ja loom vajavad kasvamiseks vett ja toitu;	13) teab, et taim ja loom vajavad kasvamiseks vett, valgust, toitu ja õhku;	13) oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju loomadele, taimedele ja inimestele;	13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
14) oskab märgata looduses toimuvaid muutusi;	14) oskab nimetada muutusi enese ümber, teab mõnda ilmastikunähtust;	14) teab aastaegade vaheldumise vajalikkust, ilmastikunähtusi;	14) teab milline ilm on õues, kirjeldab ilmastikunähtust, kirjeldab aastaaegu;	14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
15) oskab käituda looduses loomade ja taimede vajadustega arvestades;	15) oskab kasutada vett ja elektrit kokkuhoidlikult, teab selle vajalikkusest;	15) mõistab loodust säästva käitumise vajalikkust;	15) on kujunenud harjumus käituda loodust säästvalt, teab, mis on eluta-, elus ja tehiskeskkond;	15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;

16) teab, et laps ei lähe üksi vette jne, ei mängi tulega;	16) täidab reegleid, mis on seotud tema ohutusega;	16) teab, millal ja kuidas paluda abi nr.112;	16) teab millised hädaohud on seotud liikluse, elektri, tulega;	16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
17) teab, et laps ei käi üksi tänaval, metsas jt. kohtades;	17) teab sõiduteel kaasnevatest ohtudest, teab kiivri, helkuri vajalikkusest;	17) teab ja kirjeldab ohtusid liikluses, oskab käituda bussis;	17) oskab vältida ohtlike olukordi liikluses, oskab kaaslasele selgitada lihtsamaid nõudeid liikluses;	17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

2) Valdkond *Keel ja kõne*

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Keel ja kõne* on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisit lauseehitust;
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

2.2. Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

2.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Keel ja kõne*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- 2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalsetes suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- 3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise,

oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;

4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;

5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

2.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti valdkonnas **Keel ja**

kõne:

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused
1) suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal; eelistab suhtluspartnerina peamiselt tuttavat täiskasvanut;	1) osaleb dialoogis: esitab küsimust, väljendab oma soove ja vajadusi;	1) algatab ise aktiivselt suhtlust; suhtleb meelsasti eakaaslastega koostegevuses;	1) algatab ja jätkab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevus-situatsiooni; kasutab õigesti mõningaid viisakusväljendeid;	1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
2) vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häälightsuse või 1-2 sõna ütlusega;	2) mõistab teksti, mis on seotud tema kogemuse ja tegevusega;	2) kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust (räägib, mida tehti) 2-3 lausega;	2) tuttavas situatsioonis saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;	2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
3) kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist);	3)kommenteerib enda ja /või kaaslaste tegevust 1-2 lausega;	3) räägib 2-3 lausega mõnest hiljuti kogitud emotsionaalses kogemusest;	3) jutustab nähtust/tehtust ja möödunud sündmustest 3-5 lausega;	3) suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;

4) vastab täiskasvanu küsimusele pildi kohta 1-2 sõnalise lausega;	4) jutustab pildi alusel täiskasvanu abistavate küsimuste toel 1-2 sõnalise lausega;	4) jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lause;	4) jutustab pildi või kogemuse põhjal seotud lausetega; jutustades seob lauseid põhiliselt sõnadega: SIIS, JA;	4) jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;	
5) kasutab tuttavas tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2 sõnalisi lauseid;	5) mõistab ning kasutab tuttavas tegevuses ja situatsioonis 3-5 sõnalisi lihtlauseid;	5) kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid;	5) kasutab kõnes lihtsamaid põimlauseid;	5) kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;	
6) kasutab üksikuid käände- ja pöördevorme mõne sõna puhul;	6) kasutab kõnes õigesti enamikke käändevorme; kasutab kõnes õigesti tegusõna ma- ja da-tegevusnime (nt. hakkame mängima)	6) kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme (nt. sõites, laulsid)	6) kasutab kõnes õigesti enamikke nimisõna käändevorme mitmuses;	6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses;	
7) kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähendusega sõnu (u 50) tuttavas situatsioonis;	7) kasutab nimisõnu, mis väljendavad tajutavaid objekte, nähtusi; kasutab tegusõnu, mis väljendavad tegevusi, millega ta ise on kokku puutunud;	7) mõistab ja kasutab kõnes nii üld- kui ka liigi nimetusi (nt.kuusk, kask-puud); kasutab kõnes mõningaid liitsõnu;	7) kasutab kõnes vastandsõnu (lühike-pikk); nimetab ühe õpitud kategooria piires vähemalt 2 sõna (nt.lilled-tulp, roos)	7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;	

8) hääldab õigesti mõnda üksikut sõna;	8) kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuri s;	8) kasutab oma kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris ;	8) hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid; hääldab õigesti tuttavaid 3-4 silbilisi sõnu;	8) hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;	
9) vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid ;	9) vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid ; keerab lehti, osutab pildile;	9) tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti; matkib lugemist ja kirjutamist;	9) nimetab ja kirjutab enamikke tähti; veerib 1-2 silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi;	9) tunneb tähti ja veerib kokku 1-2-silbilisi sõnu, tunneb kirjapildis ära mõned sõnad;	
10) osutab täiskasvanu jutu põhjal pildile;	10) kuulab sisult ja keeleliselt jõukohaseid ettelõetud tekste;	10) tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas; tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti;	10) määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus, keskel) häälikuühendita sõnas;	10) kirjutab joonistähedega 1-2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;	
11) luuletuste/liisusalmide lugemisel täiskasvanu poolt, teeb kaasa liigutusi ja kordab üksikuid sõnu;	11) loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust;	11) loeb peast kuni 4- realist liisusalme/luuletusi;	11) loeb ja laulab peast ühiselt õpitud laule ja luuletusi;	11) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.	

3) Valdkond *Matemaatika*

3.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Matemaatika* on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;

- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

3.2. Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

3.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Matemaatika*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

3.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti valdkonnas *Matemaatika*:

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused
1) rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suuruse vms.) järgi hulgaks;	1) moodustab hulki, otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka;	1) jaotab hulgad osahulkadeks ;	1) orienteerub ruumis(õues) ja tasapinnal (paberil) juhendite järgi;	1) määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
2) leiab erinevate esemete hulgast <i>üks</i> ja <i>palju</i> ;	2) moodustab paare üksühesesse vastavusse seadmisega; mõisted: <i>samapalju</i> , <i>ühepalju</i> e <i>võrdselt</i> ;	2)võrdleb esemeid, hulki; mõisted: <i>rohkem kui</i> ; <i>vähem kui</i> ;	2)Esemete hulkade võrdlemine, <i>sama palju</i> , <i>võrdselt</i> , <i>rohkem kui</i> , <i>vähem kui</i>	2) võrdleb hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem</i> , <i>vähem</i> , <i>võrdselt</i> ;

3) loendab asju kolme piires;	3) tutvub arvudega 1-5, arvude rida 5;	3) tutvub arvudega kuni 12;	3) loendab kuni 12-ni; teab arvude rida 12; tutvub järgarvu mõistega (mitmes on)	3) teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;
4) loendab arve 1-3	4) loendab arve 1-5;	4) loendab 10 piires;	4) nimetab antud arvule eelneva ja järgneva;	4) liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =;
5) tunneb arvude rida 3-ni;	5) mõisted <i>üks ja palju</i> ;	5) tunneb arvude rida 10, vastab küsimusele: mitmes on?	5) paneb kokku kahe hulga esemed (liidab); võtab ühest hulgast eseme ära (lahutab);	5) koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
6) teab mõisted <i>suur ja väike</i> ;	6) teab mõisted <i>pikk, lai</i> ;	6) võrdleb esemeid suuruse, pikkuse, laiuse järgi;	6) suurem, väiksem, veel väiksem (kõrgem, laiem, veel laiem);	6) järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);
7) oskab esemeid rühmitada ühe sarnase tunnuse (värvuse, kuju, suuruse) järgi;	7) rühmitab esemeid kahe erineva tunnuse alusel;	7) rühmitab esemeid 3 erineva tunnuse alusel;	7) rühmitab esemeid, objekte lähtuvalt vormist, suurusest, värvusest vms.;	7) rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
8) teab mõisted <i>öö ja päev</i> ;	8) määrab teiste laste ja esemete asukoha enda suhtes: ülal-all, ees-taga (minu ees, minu taga);	8) määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes, määrab vasakut ja paremat poolt;	8) määrab eseme asukoha teiste esemete suhtes: all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul-paremal;	8) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;

9) matkib tegevusi vastavalt ööle ja päevale;	9) leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid;	9) teab ööpäeva osi: hommik-päev-õhtu-öö;	9) eristab mõisteid <i>kiiresti-aeglaselt, kohe, varsti, hiljem;</i>	9) oskab öelda kellaega täistundides;
10) eristab hommikut ja õhtut;	10) kirjeldab tegevusi hommikul-õhtul;	10) kirjeldab tegevusi eile-täna- homme;	10) teab nädalapäevade järjestikuseid nimetused;	10) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
11) orienteerub oma kehal ja näitab, mis asub ülal-all, kõrval, ees-taga;	11) võrdleb esemeid suuruse, pikkuse, laiuse järgi;	11) eristab kõrguse-tunnust, võrdleb kolme eset suurstunnu- se järgi: väike, suurem, veel suurem;	11) järjestab kuni 5 eset suurus- tunnuse järgi, leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema- väiksema-sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades;	11) mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nööri vms);
12) teab mõisted pikkus, laius, kõrgus;	12) võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse (suurem- väiksem), pikkuse (pikem- lühem), laiuse (laiem-kitsam) järgi ning kasutab mõisteid;	12) järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem, madalam, =) järjestab kolme eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi,	12) hindab kaugust silma järgi, mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahenditega, järjestab raskuse ja paksuse järgi;	12) eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;

13) leiab samasuguse kujundi peale-kõrvuti või sisse asetamise teel, kompimise, veeretamise teel, eristab ümmargusi esemeid, sh.ringi ja ruutu;	13) eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmatoast, õuest ja tänavalt;	12) näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast;	13) koostab mustreid, laob pilte kujunditest, rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vms. järgi;	13) leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.
---	--	--	--	---

4) Valdkond *Kunst*

4.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Kunst* on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpituid voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatab kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

4.2. Valdkonna *Kunst* sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

4.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Kunst*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- 5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- 6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- 7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse

nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

4.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti valdkonnas *Kunst*:

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused
1) äratav huvi pildidel olevate esemete ja nähtuste kohta;	1) leiab ümbritsevas juhendamise toel põhivärvid;	1) jutustab oma pildides nii tuttavatest asjadest ja kogemustest kui ka oma fantaasiast;	1) kujutab loomulikke inspireeritud asju ja objekte isikupäraste sümbolitega, mis muutuvad keerukamaks;	1) leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
2) tunneb rõõmu kunstitegevuse osalemisest;	2) kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete, kujutamiseks värvitoone oma tunnetest lähtuvalt;	2) võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni, roosat;	2) rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga;	2) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused
3) õpib tundma erinevaid kunstivahendeid	3) tunneb huvi erinevate värvide vastu;	3) valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid;	3) selgitab omavalmistatud (voolitud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab, kuhu see sobib;	3) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;

4) oskab nimetada inimese kehaosad;	4) oskab paberile kleepida inimese õiged näoosad;	4) teab inimese kehaosad ja oskab neid pildil õigesti paigutada;	4) oskab kujutada inimfiguuri: pea, nägu, jäsemed, keha;	4) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
5) üritab värvida ettejoonistatud pilti;	5) oskab pintsliga erinevaid jäljendeid teha kogu paberi ulatuses;	5) oskab täiendada õpetaja poolt ettehtud esemeid/ jooniseid;	5) märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata;	5) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
6) õpetajat jälgendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimis- materjale;	6) teeb sõrme ja pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid;	6) muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades; ühendab voolitud detailid omavahel;	6) valmistab koos õpetajaga uusi voolimissegusid; kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimis- materjale, arvestades nende eripära;	6) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;
7) kortsutab iseseisvalt paberit ning rebib sellest tükke;	7) kaunistab ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (lillepott, kruus);	7) koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme äärise kaunistamiseks;	7) valib kaunistusmotiivi ja kannab selle juhendamisel omavalitud kohale;	7) koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;
8) vaatleb pilte, näidistöid ning vastab küsimustele;	8) näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest;	8) vaatleb raamatu illustratsioone ning esitab küsimusi ja avaldab arvamust;	8) jutustab küsimuste toel, mida ta oma töödes on kujutanud ning nimetab kasutatud materjale;	8) kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meelega.

5) Valdkond Muusika

5.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas **Muusika** on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

5.2. Valdkonna **Muusika** sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

5.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas **Muusika**.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

5.4. Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti valdkonnas **Muusika**:

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused
1) kuulab ja jälgib õpetaja laulu;	1) huvitub laululisest tegevusest;	1) laulab rühmaga samas tempos;	1) laulab rühmaga samas tempos loomuliku häälega;	1) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
2) püüab õpetajaga kaasa laulda üksikuid silpe;	2) püüab õpetajaga kaasa laulda üksikuid sõnu, silpe, laululõike;	2) laulab peast lihtsamaid õpituud rahva- ja lastelaule koos rühmaga;	2) laulab peast teistega koos mõningaid laste- ja rahvalaule;	2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansamblis kui ka üksi;

3) tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast;	3) reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule;	3) kuulab laulu ja muusikapala, väljendab muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega;	3) kuulab laulu ja muusikapala huviga, oskab väljenda kuulatud muusika meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumine, kaasa laulmine) kaudu;	3) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
4) kuulab ja vaatab pillimängu;	4) tunneb ära tuttava laulu;	4) tunneb ära kuulates mõne pilli;	4) eristab laulu pillimängust;	4) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;
5) tunneb huvi pillide vastu;	5) oskab käsitleda mõnda pilli;	5) eristab kuulates rütmipille tämbri järgi;	5) tunneb tämbri järgi ära õpitud rütmipillid;	5) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
6) mängib õpetaja eeskujul kaasa muusikapalale või laulule kehapillil või rütmipillidel;	6) muusikat kuulates, liikudes või lauldes mängib kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel ja marakal;	6) mängib rütmipille muusika kuulamise ja laulumise saateks;	6) mängib rütmisaateid lastelauludele;	6) mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;
7) mängib õpetaja ettenäitamisel rütmipille;	7) mängib rütmi-pillidel õpetaja järgi;	7) oskab käsitleda rütmipille;	7) ansambli-mängus alustab koos teistega;	7) mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambelis;

8) sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi vastavalt laulu tekstile (nt. jalaga koputamine, keerutamine, koosjalu hüplemine, lehvitamine, kükitamine);	8) liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt. kõnd ja jook, päkkadel kõnd, vaheldumisi jalgadega koputamine, keerutamine paarilisega);	8) liigub, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt. põlvetõstekõnd ja -jooks, liikumine ringis ja hanereas, galopp, sulghüpped);	8) muudab liikumist muusikaosade vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register); oskab tantsusamme ja kasutab neid erineva iseloomuga tantsudes: hüpaksamm, rõhksamm, galopp;	8) liigub vastavalt muusika meeleolule;
9) sooritab koos õpetajaga lihtsaid liikumisi;	9) tunneb rõõmu rütmilisest eneseväljendus est;	9) väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu;	9) oskab välja mõelda uusi liigutusi laulumängude juurde;	9) väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

6) Valdkond *Liikumine*

6.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks valdkonnas *Liikumine* on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

6.2. Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

6.3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted valdkonnas *Liikumine*.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike

liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;

3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;

4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;

5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

6.4 Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti valdkonnas **Liikumine:**

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused
1) sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult;	1) valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided;	1) sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnaliste seletuste järgi;	1) osaleb lasteaia spordipäeval;	1) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
2) liigub õpetaja juhendamisel ohutult;	2) arvestab rühmakaaslaste aktiivses tegevuses;	2) järgib meeldetuletusel hügieeni-nõudeid; õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise;	2) mõistab hügieeninõuete olulisust õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu;	2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
3) ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste; kõnnib piiratud pinnal;	3) sooritab põhiliikumisi;	3) sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes;	3) kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes;	3) sooritab põhiliikumisi pingevabalt, niieet liigutused on koordineeritud, rütmilised;

4) jookseb veereva vahendi (palli, rõnga) järel;	4) teeb painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi; sooritab võimlemis-harjutusi eri asenditest ja erinevate vahenditega;	4) sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni;	4) sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi; valitseb harjutusi tehes oma liigutusi;	4) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
5) säilitab kõndides ja joostes sihi;	5) säilitab liikudes tasakaalu nii tasakaalupingil kui ka vähendatud pinnal;	5) teeb koordineerimist, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi;	5) sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi;	5) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
6) hüpitab käes palli ning jälgib selle suunda;	6) astub üle 15cm kõrgusest takistusest vahelduva sammuga;	6) teeb harjutusi väikevahenditega;	6) käsitleb väikevahendeid aktiivses tegevuses; ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid;	6) kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;
7) sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi;	7) teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega;	7) hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus;	7) säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu; teeb vahenditega (palliga, hübitsaga) harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti;	7) matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
8) sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi;	8) kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi;	8) sooritab imiteerivaid liigutusi muusika järgi;	8) kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga;	8) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;

9) sooritab õpetajaga koos liigutusi muusika järgi erinevas tempos;	9) sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos;	9) jäljendab liikumisega erinevaid rütme;	9) liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele;	9) liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
10) kasutab liikudes rütmipille juhendaja abil;	10) plaksutab ja liigub vastavalt rütmile;	10) liigub muusika järgi iseseisvalt ja vabalt;	10) kasutab lihtsaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides;	10) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne);
11) mängib koos juhendaja ning kaaslastega kõnni- ja jooksumänge;	11) mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu;	11) pingutab end rühmategevustes ühises eesmärgi nimel;	11) osaleb jõukohastes teatevõistlustes; käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes;	11) mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);
12) mängib matkiva sisuga 1-2 reeglisa kõnni- ja jooksumänge;	12) mängib 2-4 reeglisa liikumismänge;	12) mängib kollektiivseid võistlusi;	12) tunustab nii enda kui ka vastasmeeskonna edu; talub kaotust võistlusi mängudes	12) peab kinni kokkulepitud mängureeglitest ;
13) teab spordivahendeid: palli, rõngast ja tasakaalupinki ;	13) teab spordivahendeid: kelk, uisud, suusad ja teab kus ja kuidas neid kasutatakse;	13) teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid ohutult sobival viisil ja kohas;	13) nimetab kodukohas harrastatavaid spordialasid ja peetavaid spordivõistlusi; teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires;	13) nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

IV. peatükk

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus (päevakava koostamise põhimõtted, õppe- ja kasvatustegevuse kavandamise perioodi pikkus), sealhulgas suveperioodil

14. Lasteasutus korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati.

Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini.

Aktiivne õppeperiood:

2-4 aastased 15.september-31.mai

4-7 aastased 01.september-31.mai

Suveperioodil, jõulude ja aastavahetuse ajal on tegevuste planeerijaks laps, üldisteks tegevusteks mäng ja viibimine värskes õhus. Õpetaja on sel perioodil peamiselt vaatleja ja uurija rollis. Koolivaheaegadele aktiivset õpet ei toimu, tehakse individuaalset tööd.

15. Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused. Lasteasutuse päevakava kinnitab direktor.

16. Rühma õpetajad kavandavad koostöös rühmale, kus nad on õpetajad, õppe- ja kasvatustegevuse ning koostavad aasta tegevuskava . Tegevuskava koostatakse perioodi alguses. Aasta tegevuskava põhjal kavandavad pedagoogid õppe- ja kasvatustegevuse nädalaks, täpsustades tegevuskavas kavandatud tegevused. Tegevuskavad kinnitab direktor.

17. Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestavad pedagoogid lapse arengutaset, vanust ning lapse huve. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

18. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel esitatakse kavandatava perioodi eesmärgid, temaatika, õppesisu ja –tegevused. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab pedagoogil teha vajadusel muudatusi.

19. Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige kodukoha

inimeste, looduse ja asutustega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse loomulikus keskkonnas.

20. Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmäärke, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide ja personali kaasamist.

V. peatükk

Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korraldus

21. Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

22. Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Pedagoogid viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel, milles nad lepivad kokku kavandades nädala õppe- ja kasvatustegevusi, jälgides lapsi nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka pedagoogi suunatud tegevustes.

23. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse

valdkondade tulemused vanuseti.

24. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Lapse arengu kirjeldused koostatakse üks kord aastas arenguveestlusele eelneval kuul.

25. Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu hindamisel. Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust esmakordselt lapse arvamisel lasteasutuse nimekirja, edaspidi iga-aastasel arenguveestlusel.

26. Vähemalt üks kord õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguveestluse, mis:

- 1) annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- 2) selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

Arenguveestlused toimuvad üldjuhul lapse sünnipäevakuul. Lapsevanematega, kelle laps on sündinud suvekuudel (juuni, juuli, august), ning laps nendel kuudel ei viibi lasteaias, toimub arenguveestlus mais.

27. Lapse arengu hindamise ja arenguveestluse tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel.

28. Hinnatavad üldoskused

1) Mänguoskused

1.1. Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

1.2. Eeldatavad mänguoskused vanuseti

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused
1) tunneb mängust rõõmu, keskendub mängule koos täiskasvanuga;	1) tunneb mängust rõõmu ja keskendub mängule lühiajaliselt;	1) tunneb mängust rõõmu, keskendub mängule kuni 20 minutit;	1) tunneb mängust rõõmu, keskendub mängule kuni 25 minutit;	1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;

2) kogub teadmisi ümbritsevast maailmast;	2) jäljendab lähiümbrusest saadud muljeid ja kogemusi täiskasvanu abiga;	2) rakendab iseseisvalt lähiümbrusest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid;	2) rakendab oma kogemusi, teadmisi ja muljeid mängus;	2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
3) mängib täiskasvanu juhendamisel;	3) leiab mängu ja mängib iseseisvalt,	3) mängib koos kaaslasega;	3) algatab mängu;	3) algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu;
4) mängib lihtsamaid rolle täiskasvanu abiga;	4) mängib erinevaid rolle täiskasvanu juhendamisel;	4) mängib lihtsamaid rolle iseseisvalt;	4) mängib tuntumaid rolle;	4) täidab mängudes erinevaid rolle;
5) tahe mängida, teisele asja laenamine, teistega arvestamine;	5) algeline arusaam mängureeglitest, teistega arvestamine;	5) liidri jälgimine, reeglitest püüd aru saada;	5) saab aru, et mängus osalemiseks peab järgima kokkulepituid reegleid, huvitab mängu tulemus;	5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
6) nõustub lühiajaliselt vahetama mänguasju;	6) tekivad esimesed koosmängukatsed teiste lastega;	6) mängib koos teistega, neil on ühine mängueesmärk;	6) koosmäng ja tegevuse eesmärk on grupikeskne;	6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
7) saab aru teistega koostegemisest, huvitatavus;	7) laps on huvitatud omavahelistest suhetest teistega;	7) mängib meelsasti 1-2 lapsega, muutub oluliseks suhtlemine;	7) saab aru, et alati ei ole võimalik võita, võistlusmoment;	7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;
8) mängib ühe kuni mitme esemega;	8) mängides erinevate esemetega häälitseb ja tekitab helisid, omistades esemele uue tähenduse;	8) laps võtab kellegi teise rolli ja vastavalt sellele ka käitub, kasutab esemeid;	8) leiab erinevaid lahendusi ja nimetusi asjadele, mida vajab;	8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

2) Tunnetus- ja õpioskused

2.1. Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

2.2. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

2.3. Eeldatavad tunnetus- ja õpioskused vanuseti

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused
1) väljendab kahe sõnaga omandisuhet;	1) räägib kahest sündmusest ajaliselt õiges järjekorras;	1) räägib esemetest, mis pole kohal ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, fantaseerib;	1) saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest;	1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
2) plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;	2) kasutab suhtluseks dialoogi, kohandab oma jutu vastavalt vestluskaaslasele ;	2) suudab edasi anda kujutluspilte, saab aru mõistete kuuluvusest ja üldistusastmest;	2) kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale;	2) mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
3) suudab keskenduda tegevusele 10 min, tähelepanu ei ole püsiv;	3) suudab keskendunult kuulata kuni 15 min;	3) suudab mõne ülesande juures iseseisvalt töötada juba 20 min;	3) leiab iseseisvalt tegevust, suudab keskenduda 25 min;	3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
4) planeerib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga;	4) plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust,	4) on iseseisvam, kuid vajab veel täiskasvanu abi, et saavutada tegutsemiskindlusi;	4) plaanib oma igapäeva - tegevusi seab ees- märke;	4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;

5) jälgib lihtsamaid reegleid;	5) oskab omandatud teadmisi kasutada uues olukorras;	5) suudab järgida mitmeastmelist korraldust;	5) tahab tegutseda uues olukorras täiskasvanu korralduse järgi;	5) tegutseb uues olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
6) omandab teadmisi ja mõisteid korduva kogemuse kaudu;	6) osaleb ühistegevuses ning teeb koostööd teistega, konsulteerib, osaleb rolli- ja võistlusmängudes, tahab olla edukas;	6) tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;	6) osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;	6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
7) rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;	7) liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi;	7) eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest;	7) suudab sortida objekte erinevatel alustel, saab aru, et asjade hulk ja mass säilivad ka erinevates vormides;	7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
8) omandab kõike aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu;	8) toetub ülesandeid lahendades ja tegutsedes mälukujutlusele;	8) kasutab teadmiste omandamisel intuitsivselt lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiaid);	8) kasutab teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust;	8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

3) Sotsiaalsed oskused

3.1. Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

3.2. Eeldatavad sotsiaalsed oskused vanuseti

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused
1) püüab mõista teiste inimeste tundeid, kuid ei oska neid oma käitumises arvestada;	1) teiste inimeste tunnetest ja mõtetest on veel piiratud ettekujutus;	1) on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest;	1) hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja et erinevatel tunnetel on erinevad väljendused;	1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;
2) tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti;	2) algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel, tajub mida teised teavad ja mis on neile uus;	2) mängib meelsasti 1-2 lapsega, muutub oluliseks suhtlemine;	2) suhtleb eakaaslastega, eelistades omasoolisi mängukaaslasi;	2) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
3) ilmutab abivalmidust;	3) laps muutub hoolivamaks, eriti püüab aidata ja lohutada kurba inimest;	3) püüab vahel teisi abistada ja lohutada;	3) on teiste vastu tundlikum ja hoolivam; läheb kaaslasiga lohutama;	3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;
4) õpib mängima ja tegutsema omaette;	4) algeline arusaamine mängureeglites;	4) arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet;	4) algatab ja hoiab üleval rollimängu rühmas;	4) osaleb rühma reeglite kujundamisel;
5) nõustub lühiajaliselt vahetama mänguasju;	5) tekivad esimesed koostööd teiste lastega;	5) teeb koostööd, kuid suudab seda teha siiski lühikest aega;	5) teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd;	5) oskab teistega arvestada ja teha koostööd;

6) meeldib omasuguste seas olla, kuid tegevus on suunatud enda ja keskkonna vahelistele seostele;	6) loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt;	6) sõlmib lihtsaid sõprussuhteid, kuid keskseks jääb siiski perekond;	6) kujunevad esimesed sõprussuhted, kuid need on veel ebapüsivad;	6) loob sõprussuhteid;
7) suur omanditunne, ei oska asju teistega jagada;	7) saab aru mõistetest minu oma ja tema oma, kuid omanditunne on veel tugev;	7) jätkuvalt suur omanditunne, vahel jagab või vahetab;	7) oskab teistega asju jagada;	7) saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
8) käitumist reguleerib, suunab ja kontrollib täiskasvanu;	8) saab aru valetamisest, kui taunitavast käitumisest;	8) korrigeerib oma käitumist ja tegevusi, kui täiskasvanu sellele tähelepanu juhib;	8) oskab avalikus kohas sobivalt käituda, teab mida tohib, mida mitte;	8) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
9) selles vanuses laps on enesekeskne;	9) laps hakkab end selgemalt tunnetama isikuna ning tajub paremini, et teistel inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja vajadused;	9) hakkab mõistma, et inimesed võivad samas situatsioonis reageerida erinevalt;	9) mõistab väärtusi ja hakkab aru saama, et peredel on erinevad väärtused;	9) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;

10) järgib reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme enamasti meelde-tuletamise peale;	10) lapsele on jõukohane järgida igapäevaelu rutiini ja lihtsamaid sotsiaalseid reegleid, tuginedes eeskujule;	10) saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest, püüab täita kodukorra reegleid;	10) järgib mängudes ja teistes tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt;	10) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
11) üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tajud on enesekesksed;	11) tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada;	11) väljendab verbaalselt oma seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele;	11) selgitab oma seisukohti kaaslastele ja kohandab vastavalt situatsioonile;	11) selgitab oma seisukohti.

4) Enesekohased oskused

4.1. Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

4.2. Eeldatavad enesekohased oskused vanuseti

Kuni 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused
1) väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti;	1) saab aru, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid;	1) oma emotsioone, soove ja tahtmisi väljendab kõne abil, ta oskab öelda, kas ta on kurb, rõõmus või on tal paha tuju;	1) hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid; väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;	1) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;

2) teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi, proovib ennast maksma panna ning oskab keelduda ja ei öelda;	2) väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;	2) teab oma nime, vanust, sugu ning märkab soolisi erinevusi;	2) suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ja orienteerub oma suutlikkuses;	2) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
3) teab oma ees- ja perekonnanime ja elementaar-seid viisakusreegleid ning kasutab neid, kui seda on talle õpetatud;	3) võib karta tundmatuid ja uusi asju;	3) saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevaselt;	3) oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib, mida mitte;	3) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
4) tunneb huvi teiste laste vastu, järgib neid ja mängib nendega kõrvuti;	4) loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos;	4) eelistab sootüübilisi mängu;	4) naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust;	4) algatab mängu ja tegevusi;
5) toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule;	5) täidab igapäeva elu rutiini;	5) püüab teisi abistada ja lohutada;	5) aktseptib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt;	5) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;

6) mõistab selgelt väljendatud keeldu "ei tohi", "ära tee" jne.;	6) tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid;	6) saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest;	6) teab mida tohib ja mida mitte;	6) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;
7) sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema osa päevast kuiv ja puhas;	7) osaleb täiskasvanuga ühistegevustes ; teisi lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvuti;	7) saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt) tal on kujunenud tualeti-harjumused;	7) suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;	7) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;
8) matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab ka tagasisidet;	8) jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja;	8) omanditunne on jätkuvalt suur, kuid ta võib vahel oma asju teistega jagada ja vahetada;	8) teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab;	8) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

VI. peatükk

Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted, sealhulgas korraldus

29. Erivajadustega laps käesoleva õppekava tähenduses on laps, kelle võimetest, tervises seisundist (keha-, kõne-, meele- või vaimupuuetega ning eriabi või erihooldust vajavad lapsed), keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

30. Erivajadustega lapse, sealhulgas andeka lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse juhataja.

36. Vajadusel koostavad rühma pedagoogid õppeaasta algul koostöös logopeedi/eripedagoogide ja spetsialistidega ning lapsevanemaga erivajadusega lapsele individuaalse arenduskava. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendamisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest. Kokkuvõtte arutatakse läbi

lapsevanemaga arenguvestlusel ning vajadusel kavandatakse erivajadusega lapsele uus individuaalne arenduskava.

VII. peatükk

Lapsevanematega koostöö põhimõtted, sealhulgas korraldus

38. Lasteasutuse pedagoogid teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel. Lapsevanema esmased koostööpartnerid on lasteasutuses selle rühma õpetajad, mille nimekirja on laps kantud. Vajadusel kaastakse lapsevanema või õpetaja ettepanekul ja lapsevanema nõusolekul teisi lasteasutuse pedagooge ja spetsialiste.

39. Pedagoog teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Lapsevanemat teavitatakse lapse arengust ja õppimisest igaaastasel arenguvestlusel. Lapsevanema soovi korral teavitatakse teda lapse arengust ja õppimisest sagedamini kui üks kord aastas. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest teavitatakse lapsevanemaid lasteasutuse tegevust kajastaval veebilehel.

40. Pedagoog loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes. Pedagoogide nõustamisajad on avalikustatud lasteasutuse tegevust kajastaval veebilehel.

41. Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises arenguvestluste kaudu, kus lapsevanemale tutvustatakse lapse arengu ja õppimise tulemusi ning selgitatakse välja lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes. Selle põhjal kavandatakse vajadusel koostöös lapsevanemaga õppe- ja kasvatustegevused, arvestades lapse eripära.

42. Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi läbiviimises. Lapsevanem võib lasteasutuse juhataja nõusolekul ja juhatajaga kokku lepitud ulatuses, arvestades lasteasutuses kehtestatud päevakava, osaleda oma lapse tegevuste toetamisel lasteasutuses.

43. Lapsevanemal võimaldatakse anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele alljärgnevalt:

- edastades enda tagasiside vahetul rühma õpetajale,
- edastades enda tagasiside vahetult lasteasutuse juhatajale,
- edastades enda tagasiside kirjalikult lasteasutuses olevasse tagasiside kasti ning
- igal aastal läbiviidavate lastevanemate rahulolu küsimustikele vastamise kaudu.

VIII. peatükk

Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

44. Õppekava kuulub läbivaatamisele igal õppeaastal augustikuu jooksul.

45. Ettepanekud õppekava täiustamiseks arutatakse läbi pedagoogilises nõukogus ja

hoolekogus.

46. Õppekava muudatused kinnitab lasteaed-põhikooli direktor.